

Ieva Upleja,
FKTK galvenā sabiedrisko
attiecību speciāliste,
KLIENTU SKOLAS vadītāja

Kas ir finanšu pratība?

"Finanšu pratība" ir samērā jauns termins, kas tulkots no angļu valodas līdzinieka – *financial literacy*, pasaulē attīstoties pārliecībai, ka jāveicina katra iedzīvotāja izpratne par finanšu pasauli un tās sniegtajiem pakalpojumiem. Vairāki konti dažādās bankās, pensija bankomātā, maksājumi internetbankā, noguldījumi, kredīti, apdrošināšana, vērtspapīru darījumi pēdējos 20 gados arī Latvijā ir kļuvuši par masveida pakalpojumiem, jo tie pieejami ikvienam iedzīvotājam. Tā tas nebija pirms 30 un 50 gadiem. Turklāt Latvijas vēsturiskā situācija atšķiras no citām brīvā tirgus ekonomikas sabiedrībām, jo iedzīvotāju vidū ir vairākas paaudzes, kurām nav iepriekšējas sagatavotības dzīvei brīvā tirgus apstākļos. Tātad katram būtu jāpārzina pakalpojumi, privāto finanšu plānošana, uzkrājumu veidošana pensijas periodam un tas, kā brīvais tirgus ietekmē mājsaimniecības ekonomisko situāciju. Taču, kā lai to visu zina, ja skolā nemācīja? Lūk, ko parāda aptaujas rezultāti par Latvijas iedzīvotāju finanšu zināšanu pašnovērtējumu – par labām un ļoti labām savas zināšanas uzskata tikai 33%, savukārt teju divreiz vairāk – 63% iedzīvotāju tās būtu jāuzlabo, jo tiek vērtētas kā viduvējas, vājas un ļoti vājas.

Latvijas iedzīvotāju finanšu zināšanu pašnovērtējums (SKDS aptauja, 2014. gada jūlijs)

Kā tiks veidota Latvijas iedzīvotāju finanšu pratība?

Sabiedrības attīstība strauji rit uz priekšu, un esošajā valsts izglītības saturā nav iespējams katram jaunam virzienam veidot jaunu mācību priekšmetu. Taču, lai pēc iespējas pilnīgāk mācību saturu papildinātu ar jaunumiem no mūsdienu finanšu pasaules, finanšu pratība ir kļuvusi par starpnozaru virzienu, kurā sadarbojas Valsts izglītības satura centrs, finanšu sektora regulatori – FKTK, Latvijas Banka arī Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, finanšu pakalpojumu sniedzēji un nevalstiskās organizācijas, kas kopīgi strādā pie satura papildināšanas un nodrošina atbalstu sociālo un ekonomikas zinību pedagogiem. Finanšu pratības temati pavisam noteikti jau ir iekļauti dažādos Latvijas skolu mācību priekšmetos. Latvijas skolēnu (15 gadu vecumā) finanšu zināšanu pirmais starptautiskais novērtējums (OECD PISA 2012) šovasar pierādīja, ka ar jauno paaudzi nemaz tik slikti nav, jo esam virs attīstīto valstu vidējā rādītāja – aiz mums ir brīvā tirgus smagsvari ASV, Vācija, Francija, Itālija, Spānija, Izraēla, Kolumbija un citas valstis.

Savukārttiem, kuri skolas solu jau atstājuši, vienmēr būs iespējams savas zināšanas papildināt e-vidē, minēto partneru mājas lapās, kur izglītojoši materiāli finanšu pratībā būs pieejami arvien biežāk. Arī FKTK "Klientu skola" (<http://www.klientuskola.lv/lv/>) šoruden vērs durvis jaunā formātā. Veidosim pārbaudes testus, ar kuru palīdzību ikviens interesents varēs nostiprināt iegūtās zināšanas. Piemēram, lai n skaidrotu personiskās finanšu mērķtiecības līmeni, jau tagad varat izmēģināt FKTK testu: <http://bit.ly/1p9DkLu>

? **Kas notiek, ja kāda banka aiziet no Latvijas? Pagājušajā gadā FKTK pieņēma lēmumu atņemt licenci "UniCredit Bank". Vai nenotiek tā, ka sagrēkojusies banka nomaizkārtņi un turpina darboties tāpat kā līdz šim? Kas notiek ar noguldītāju naudu?**

Arvils Ozoliņš Rīgā

AS "UniCredit Bank" nolēma sašaurināt komercdarbību Baltijā un pati brīvprātīgi atteicās no licences. Šādā gadījumā, lai aizietu no mūsu tirgus, bankai ir jāsaņem atļauja no FKTK, kas tiek izsniegta tikai tad, ja banka ir izpildījusi saistības pret noguldītājiem, proti, pirms banka pārtrauc sniegt pakalpojumus, klientiem tiek izmaksāti visi viņu noguldījumi. Latvijā "UniCredit Bank" apkalpoja ap 2000 klientu, un FKTK sekoja šā procesa norisei. Pārbaudot bankas operatīvo bilanci, FKTK secināja, ka visas saistības pret noguldītājiem ir izpildītas. Arī tiem klientiem, kuri nebija noguldītāji, tika laikus paziņots par bankas darbības pārtraukšanu. Viņiem bija iespēja pāriet uz citu banku, lai saņemtu nepieciešamos pakalpojumus. FKTK deva atļauju "UniCredit Bank" aizdevumu, noguldījumu un garantiju portfeļu pārejai "Swedbank" īpašumā.

Jautājiet par tematiem saistībā ar finanšu pakalpojumiem – FKTK eksperti jums atbildēs šajā slejā!

www.klientuskola.lv

Rubrika tapusi sadarbībā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas klientu skolu